

# På tide å sikre samisk selvbestemmelse

**Vedtatt av SVs landsstyre, 17. januar 2026**

Urfolks rett til selvbestemmelse internt i de statene de bor i, er anerkjent i flere folkerettslige instrumenter. I Norge er samenes rett til selvbestemmelse blant annet anerkjent gjennom opprettelsen av Sametinget. Samenes eget folkevalgte organ er et demokratisk instrument for samisk selvbestemmelse og retten til å bestemme over spørsmål i saker som angår samer.

Folkeretten slår fast at urfolks rett til selvbestemmelse også omfatter økonomisk selvstyre. For samene i Norge er det økonomiske selvstyret avgrenset. I dag finansieres Sametinget gjennom en årlig statlig overføring fastsatt av Stortinget uten rettslig garanti for minimumsnivå eller andel. Sametinget har heller ingen mulighet til å innhente egne inntekter. Så selv om samenes folkevalgte politikere gjennom Sametingets budsjett står fritt til å fordele midler til det samiske samfunnet, er de helt prisgitt overføringene fra staten, og uten mulighet for langsiktig planlegging.

De siste års budsjetter har vist at disse overføringene ikke er tilstrekkelige. Til tross for at SV gjennom forhandlinger med regjeringen gjentatte ganger har sikret betydelige økninger til både Sametinget og andre samiske formål, har disse økningene i realiteten bare finansiert store etterslep og etterlatt et økende gap mellom behov og faktisk finansiering.

Siden 2019 har Regjeringen lagt frem en årlig Stortingsmelding om samiske saker som skal løfte fram behov i det samiske samfunnet. Stortingsmeldinga har som formål å peke på behov i det samiske samfunnet, slik at midler kan følge i Regjeringens budsjettforslag. Ordningen har ikke vært evaluert, og det er uklart på hvilken måte den virker etter sin hensikt. Sametinget har ikke vært delaktig i valg av Stortingsmeldingenes tema, noe som i liten grad kan sies å styrke samisk selvbestemmelse.

I tillegg er det slik at i de senere års statsbudsjett har bevilgningene til samiske formål utenfor Sametinget økt mer enn bevilgningene til Sametinget. Selv om det blant disse formålene finnes gode tiltak, slik som styrking av utdanningstilbud ved Sámi Allaskuvla og gjennomføring av Saminor-undersøkelsen, er denne utviklingen uheldig. I dag bruker Sametinget omkring 70% av sitt eget budsjett til økonomiske virkemidler som blant annet direktetilskudd til organisasjoner og institusjoner, ulike søkerbaserte tilskuddsordninger, avtaler med samiske næringer, idrett og kunstnerorganisasjoner og utadrettede prosjekter. Å styrke Sametingets økonomiske spillerom betyr altså å styrke Sametingets mulighet til å utvikle samisk språk, kultur og samfunn.

Uten økonomisk selvstyre utfordres det politiske og kulturelle selvstyret, og Sametinget forblir et statlig underliggende organ med mindre økonomisk forutsigbarhet enn kommuner og fylkeskommuner. Demokratisk selvbestemmelse forutsetter at grunnleggende behov er dekket. Uten økonomisk sikkerhet blir valgfrihet illusorisk. Uten økonomisk handlingsrom blir selvbestemmelse symbolsk, ikke reell. Når Sametinget har begrenset økonomisk autonomi, kan staten indirekte styre prioriteringer. Økonomisk selvbestemmelse er derfor en forutsetning for politisk selvbestemmelse. Derfor er det på høy tid at det økonomiske selvstyret styrkes.

På oppdrag fra Sametinget har Rune Fjellheim og Lars-Erik Borge utredet modeller for alternativ finansiering av Sametinget. Utredningen som ble lagt frem høsten 2025 viser at det finnes flere veier fremover for å bedre dagens situasjon; en andelsmodell, en skattemodell eller en fondsmodell. Utredningen anbefaler skattemodellen, hvor en del av inntektsskatten fra personer i Sametingets valgkantall overføres Sametinget.

**Med bakgrunn i dette mener SV at:**

- Unntaket for statsbudsjettet i samelovens konsultasjonsbestemmelser må fjernes slik at Sametinget sikres reell medbestemmelse i økonomiske spørsmål som angår samene.
- Det må innføres en ny finansieringsmodell av Sametinget, med utgangspunkt i Sametingets egen behandling av utredningen gjort av Fjellheim og Borge.
- Modellen med en årlig Stortingsmelding om samiske saker må evalueres og ordningen tilpasses slik at det ikke er det norske embetsverket som prioriterer hvilke saker det skal pekes på.